

Kampen för kvinnors

”Problemet är att man följer traditionerna och inte islam”

Kvinnornas situation i Afghanistan är mycket svår och många av deras rättigheter kränks. Men det finns hopp om en förändring tack vare afghanska kvinnor och män som vägrar vara passiva. De arbetar aktivt för en förändring, en förändring på ett afghanskt vis. Bland dem finns kvinnoaktivister, människorättsarbetare, statstjänstemän och religiöst lärda som envist och systematiskt arbetar för att hjälpa de utsatta.

TEXT & BILD: BÖRJE ALMQVIST

Dessa människorättskämpar vill få till en förändring och arbetar därför målmedvetet med både kvinnor och män för att ändra på negativa attityder, levnadssätt och traditioner.

Respekt är ett nyckelord och människorättsaktivisternas vapen är ofta islam. Islam förbjuder många av de brott och övergrepp som begås och ger många självklara rättigheter som traditionerna förnekar både kvinnor och män. Det vanligaste problemet är kvinnomisshandel. Särskilt makar och svärföräldrar omnämns ofta som förövare. Ett annat stort problem är föräldrar som tvingar döttrar och söner att gifta sig mot deras egen vilja, vilket är förbjudet enligt islamisk lag.

– Många kvinnor kommer hit och berättar om sina äktenskapsproblem. Anser kvinnan att hennes äktenskap är outhärdligt tar vi kontakt med maken. Om problemen är olösliga så ingriper vi. Om en kvinna vill ta ut skilsmässa hjälper vi henne att kom-

ma i kontakt med en domare. Gäller det ett oönskat giftermål, så talar vi med flickans eller kvinnans far, berättar maulawi Ghulam Rabbani vid Kvinnodepartementet i Kunduz i norra Afghanistan.

Monisa Rasuli till vänster är chef för avdelningen för kvinnors rättigheter och maulawi Ghulam Rabbani från Avdelningen för mänskliga rättigheter. Båda sorterar under Kvinnoministeriet.

– Om man försöker med att ”det här är vår kultur” så förklarar jag för dem att ingen kultur får gå emot islam. Bymullor och domare med ingen

Kultur får inte gå emot islam

eller ringa utbildning har svårt att sätta sig emot en maulawi som har stor respekt i det afghanska samhället.

Ghulam Rabbani arbetar tillsammans med kvinnorrättsavdelningens chef Monisa Rasuli och de möter många tragiska människöden i sitt arbete.

– Vi har på vår agenda att förklara för folk att flickor har rätt att välja sin make. Samma sak gäller för pojkar, vars fäder måste fråga sina söner om de verkligen vill gifta sig med den flicka eller kvinna föräldrarna valt ut åt honom, säger Monisa Rasuli.

Problemet finns i hela landet.

– Många av fall som hamnar på våra bord gäller fäder som vill gifta bort unga döttrar med äldre män, berättar Malalay Roshandel Osmani, chef för Organisationen för försvar

rättigheter fortsätter

Malalay Roshandel Osmani är chef för Organisationen för försvar av kvinnors rättigheter.

av kvinnors rättigheter, i Mazar-i-Sharif i norra Afghanistan.

Hon är en av pionjärerna som offentligt kämpar för kvinnors rättigheter. För tre år sedan startade hon kvinnoradiostationen *Rabia Balkhi* i Mazar-i-Sharif. I juli i år organiserade hon ett möte med en grupp religiöst lärda män i den närliggande provinsen Baghlan med syfte att få dem att också informera om kvinnors rättigheter.

Enligt traditionen ska en änka gifta sig med någon av sin döde mans bröder.

– Här i Bamiyan är det inte ens begränsat till bröderna som i andra delar av landet. En änka kan tvingas gifta sig med vilken nära manlig släkting som helst till den döde maken, berättar Kasi Parwin, chef för kvinnorrättsenheten vid Afghanistans oberoende människorättsorganisations,

AIHRC, kontor i Bamiyan.

Många kvinnor får inte ut det arv de har rätt till efter faderns död. Äktenskapskontraktet innehåller också en säkerhet, *Mahr*, som hon har rätt till efter sin makes död. Inte heller här får hon alltid sina rättigheter tillgodosedda.

– I Bamiyan förekommer inte ens skriftliga äktenskapskontrakt. 90 procent av kvinnorna här är analfabeter. 99 procent vet inget om sina rättigheter. För tre år sedan var det ännu färre som kände till sina rättigheter. Men vi har nyligen fått en kvinnlig guvernör här i provinsen. Det är en stor moralisk framgång för kvinnorna, men praktiskt har det inte resulterat i några förändringar, säger Kasi Parwin.

Stort antal änkor

Efter decennier av krig finns det i Afghanistan i dag många änkor. Många av dem kan inte gifta om sig och bilda ny familj eftersom männen inte är officiellt dödförklarade.

– Vi har över 400 fall av kvinnor vars män har varit försvunna i mer än fyra år. Dessutom har vi fall där ex-maken tagit barnen. Med den nuvarande lagstiftningen som bara ger kvinnan rätt att behålla döttrarna tills de är nio år och sönerna tills de är sju kan vi inget göra, berättar Malalay Roshandel Osmani.

Kasi Parwin lägger skulden för kvinnornas problem på samhällets fullständiga mansdominans.

– Kvinnorna har inte fått sina basala rättigheter. Regeringen tar de inte på allvar och domstolarna struntar i rättsfall som berör kvinnor. De begär bara mutor. Däremot om vi går med fallen till domstolen så svarar de på en dag, berättar Osmani.

För att ändra på folks attityder håller både människorättsorgani-

sationer och Kvinnodepartementet seminarier om genus och kvinnans situation.

– Vi har haft tre seminarier ute i distrikten här i Kunduzprovinsen, men vi behöver mer information och fler seminarier som vänder sig till män så att de ändrar sina attityder, säger Monisa Rasuli.

Attitydförändring är en viktig process som kommer att ta lång tid.

Om det hade varit tvärtom

Enligt Malalay Roshandel Osmani är det ett problem att det är traditionerna som följs och inte islam.

– Om förhållandet hade varit motsatt så skulle vi inte ha alla dessa problem. Profeten Mohammeds fru var affärskvinna och hans arbetsgivare. Det var hon som friade till honom. Inte tvärtom, avslutar hon.

Till dess kvinnors rättigheter är en självklarhet arbetar hon och de andra vidare med att så gott det går hjälpa dem som inte får sina rättigheter tillgodosedda. Afghanistans människorättskommission bedriver bland annat upplysningskampanjer (ungefär som kvinnodepartementen i provinserna). De övervakar också hur kvinnors rättigheter efterlevs vid statliga anställningar, situationen för kvinnor i fängelserna och i vilken mån kvinnor och flickor har tillgång till utbildning och hälsovård. Kommissionen följer också upp att de lagar som berör kvinnors rättigheter efterlevs och de fall som man låtit gå till rättsliga instanser får en korrekt behandling. Kvinnor ges också juridisk rådgivning.

Till sitt stöd har kommissionen FN:s samordningsorgan i Afghanistan, Unama.

Förändringarna har börjat men som man upprepar gång efter annan: det kommer att ta tid – lång tid. ■